

ÇOCUKLARLA İLGİLİ VE ÇOCUKLARLA BİRLİKTE YAPILAN ARAŞTIRMALARDA GÖZETİLECEK ETİK KURALLAR ETHICAL RESEARCH INVOLVING CHILDREN

Centre for Childne
and Young People
research, education, advocacy

 Southern Cross
University

Childwatch
INTERNATIONAL
RESEARCH NETWORK

unicef
Office of Research

UNIVERSITY
OTAGO

Te Whare Wānanga o Otago
NEW ZEALAND

Bu yayın Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

115 ÖRNEK DURUMLAR

ERIC'in temel amaçlarından biri de, çocukların ve gençlerin yer aldıkları araştırmaları şekillendiren öykülerin, deneyimlerin, etik meselelerin ve duyarlılıkların öğrenilmesi ve paylaşılmasıdır. Burada yer alan örnek durumlar, araştırmacıların kendi sözleriyle yaptıkları katkılardır ve amaçlanan da karşılaşabilecekleri daha zorlu ve tartışmalı etik konularda başka araştırmacılara yardımcı olmaktır. Çeşitli uluslararası bağlamdan ve farklı araştırma paradigmalarından derlenen bu örnek durumlar, etik düşüncüyü geliştirmede ve çocuklarla yapılan araştırmalarda etik uygulamaları iyileştirmede başvurulabilecek süreçlere ışık tutmak üzere kullanılmıştır. Araştırmacılardan beklenen, bu örnek durumları, kendi deneyimleri ve bağlamları çerçevesinde dikkate almalarıdır.

Örnek durum 20: Akran araştırması ve ev bakımında olan ve ev bakımından ayrılan gençler

---

Arka plan bağlamı:

Bakım Önemlidir: Değişim Zamanı (Eğitim ve Beceriler Bölümü, 2007) ev dışı bakımda bulunan ya da buradan ayrılan çocuklarla genel nüfus içindeki diğer akranları arasındaki başarı düzeyi farkını kapatmanın önemini belirlemiştir. Right2BCared4 (bakılma hakkı) , pilot ölçekte gerçekleştirilen girişimlerden biriydi ve bakım altındaki dönemden bağımsız yaşama geçiş yapan gençler için daha iyi sonuçlar elde edilmesini hedefliyordu. Pilot çalışma aşağıdaki ilkeleri temel almıştı:

- Gençlerden 18 yaşına gelinceye kadar bakımdan ayrılmaları beklenmemelidir.
- Bakımdan ayrılmadan önce alınan kararlarda daha fazla söz sahibi olmalıdırlar.
- Bağımsız bir yaşama gerektiği gibi hazırlanmalıdırlar.

Loughborough Üniversitesi Çocuk ve Aile Araştırmaları Merkezi, Ulusal Bakım Danışmanlığı Hizmetleri (NCAS) ile birlikte gençlerin değerlendirme sürecine aktif katılımını sağlamak üzere akran araştırması yöntemini benimsedi. Bu yöntem, bakım görme deneyimi olan gençlerin, araştırma araçlarının geliştirilmesinden analize ve bulguların kağıda dökülmesine kadar araştırmanın her alanında yer almaları için eğitilmelerini ve desteklenmelerini öngörüyordu. (bakınız, Edwards, 2011; Munro et al., 2010; Munro et al., 2011; Ulusal Bakım Danışma Hizmetleri ve SOS Çocuk Köyleri, 2012). İyi yönetilmesi halinde bu yaklaşım katılanları güçlü kılabilir ve gençlere çocuk refahı politikalarına ve uygulamalarına girdi sağlama fırsatı tanıyabilir. Bununla birlikte birtakım etik meseleleri de gündeme getirir; gerek katılımcıların gerekse akran araştırmacıların güvenliği üzerinde titizlikle düşünülmesi gerekir.

Etik görev:

Right2BCared4 değerlendirmesinin bir parçası olarak ev dışı bakım altında olan ve bu bakımdan ayrılan çocuklara bir anket doldurma çağrısı yapıldı. Kendilerine iki seçenek sunuldu: Bu işlemi bağımsız olarak yapabilecekleri gibi (online ya da çıktı üzerinden) bir akran araştırmacıyla birlikte telefonda görüşmesi ile de yapabilirlerdi. Bir telefon görüşmesi sırasında katılımcılardan biri akran araştırmacıya yönelik uygunsuz cinsel imalarda bulundu. Bunun üzerine akran araştırmacı da telefon görüşmesini sonlandırdı. Üzerinde anlaşmaya varılmış protokoller doğrultusunda yerel yetkililerden birine durum hakkında bilgi verildi. Destek görevlisi araştırma ekibinden bir üyeye temasa geçti ve bu uygunsuz imalarda bulunan katılımcının yerel yetkilisinin bu konuda bilgilendirilmesini önerdi. Bilgiye dayalı onay sürecinde özetlenen mahremiyet sınırları konusunda şöyle deniyordu:

İstisnai durumlarda anonimlik ve mahremiyet kuralının gözetilmemesi gerekir. Örneğin bir çocuğun bir başkası tarafından incitilmesi gibi bir durum söz konusuyla bu yola başvurulması gerekir. Böyle durumlarda başka bir yerin yetkili mercisinin tavsiyesine başvurulur; yetkili merci de sosyal çalışmacıyı bu konuda bilgilendirme gereği olup olmadığı konusunda araştırma ekibine tavsiyesini iletir.

Akran araştırmacı bu olay nedeniyle ciddi bir sarsıntı yaşamamıştı ve araştırma ekibinin görüşü de ortada mahremiyete son verip bu bilgiyi açıklamayı gerektirecek ağırlıkta bir durum olmadığı yönündeydi. Dahası, szlenen sözler, ilgili kişi ev dışı bakımda olmamış olsaydı harekete geçilmesini gerektirmeyecekti. Destek görevlisi, söylenen sözler belirli bir davranış kalıbını yansıtıyor olabileceği için bu kanıda değildi. Ona göre yerel yetkilinin bilgilendirilmesi gerekiyordu. Böylece ilgili merci konuya ilişkin önlemler alabilir, konuyu ilgili gençle görüşebilir.

Yapılan tercihler:

Destek görevlisi ve araştırma ekibi izlenebilecek en iyi yol konusunda tam bir görüş birliğine varamadığı için, değerlendirme içinde doğrudan yer almayan (CCFR protokolleri gereğince) yerel bir merciin üst düzey yöneticisi konumunda olan bir kişiden tavsiye alınması kararlaştırıldı. Bu bağımsız üst düzey yönetici, olayın bu mahremiyet ihlalini zorunlu kılacak ölçüde ciddi olmadığı gerekçesiyle araştırma katılımcısıyla ilgilenen sosyal çalışmacıya başvurmanın gerekli olmadığı tavsiyesinde bulundu. Destek görevlisi bu karar konusunda bilgilendirildi ve bunu kendisi de kabul etti.

Kendinize sorular/düşünceler:

- Katılımcı ve (akran) araştırmacı güvenliği araştırma süresi boyunca birinci derecede önem verilecek husus olmalıdır;
- Çocukların ev dışı bakımla ilgili deneyimlerini ele alan araştırmalar birtakım hassas konuları gündeme getirebilir ve gençlerin desteğe ulaşabilecekleri sistemlerin devreye sokulması gerekir;
- Hazırlık, eğitim ve sürekli destek akran araştırma projelerinin başarıyla tamamlanması açısından büyük önem taşır;
- G durumdaki kesimlerle yapılan araştırmalarda tarafların rollerini ve sorumluluklarını açıkta ortaya koyan protokoller yapılmalıdır.
- "Aksini gerektirecek açık ve ağır basan gerekçeler olmadığı sürece mahremiyet korunmalıdır" (İngiliz Sosyoloji Derneği, 2002, s.5). Bilgilerin ne zaman açık edileceğine ilişkin değerlendirmeler farklılaşabilir. Mahremiyet sınırlarının tüm taraflara net olarak anlatılması ve görüş farklılıklarının zamanında çözüme bağlanmasını sağlayacak mekanizmaların devrede olması önemlidir;
- G durumdaki çocuklarla sağlıklı bir araştırma gerçekleştirmek için ve onların vselenmemelerini sağlayabilmek için, oradaki görevli olan, onlardan sorumlu kişilerle, düzenli gördüğü yapmanın öneri ??? (okunamadı)

Referanslar

British Sociological Association. (2002). Statement of Ethical Practice. Durham: British Sociological Association.

Department for Education and Skills. (2007). Care Matters: Time for Change. Norwich: Stationery Office.

Edwards, G. (2011). Right2BCared4 Peer Research Summary Report. London: Department for Education.

Munro, E.R., Lushey, C., Ward, H., and National Care Advisory Service. (2011). Evaluation of the Right2BCared4 Pilots: Final Report. DFE-RR106. London: Department for Education.

Munro, E.R., Ward, H., Lushey, C. and National Care Advisory Service. (2010). Evaluation of the Right2BCared4 Pilots Interim Report: Overview of Emerging Themes and Issues. London: Department for Education.

National Care Advisory Service and SOS Children's Villages. (2012). Peer Research: How to Make a Difference. London: National Care Advisory Service.

Katkıda bulunan: Clare Lushey (Research Associate) and Emily R. Munro, (Assistant Director), Centre for Child and Family Research, Loughborough Üniversitesi.

ISBN: 978-88-6522-023-8

Uluslararası Çocuk Merkezi
Bilkent Üniversitesi, Merkez Kampüs,
Kütüphane Binası, 06800 Bilkent / Ankara
Tel: +90 312 290 23 66
Faks: +90 312 266 46 78
e-mail:icc@icc.org.tr

www.icc.org.tr

Bu yayın Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Avrupa Birliği, yayının içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.

